

# โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า
# เมืองเก่าลำปาง

สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
รับที่ 24165
วันที่ 14 พ.ย 53 เวลา 15.00 น.

ที่ นร ๐๕๐๖/๒๐๗๗๒

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

ศูนย์ประสานงาน 14 พ.ย 53

เรื่อง มติคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า เรื่อง การกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า

เรียน รองนายกรัฐมนตรี (พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์)
ประธานกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า
ที่ ทส (กอก) ๑๐๐๖/๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

ตามที่ได้เสนอเรื่อง มติคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า เรื่อง การกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า ไปเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา

๑. ให้ความเห็นชอบกรอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาและจัดทำรายละเอียดเพื่อดำเนินการต่อไป

๒. ให้ความเห็นชอบขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า ๗ เมือง ได้แก่ เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่ากำแพงเพชร เมืองเก่าลพบุรี เมืองเก่าพิมาย เมืองเก่านครศรีธรรมราช และเมืองเก่าสงขลา เพื่อประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. ๒๕๔๖

๓. ให้ความเห็นชอบให้จังหวัด โดยคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับจังหวัดซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ
ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ลงมติเห็นชอบทั้ง ๓ ข้อ ตามมติคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ครั้งที่ ๒/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์) ประธานกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าเสนอ

จึงเรียนยืนยันมา ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิชัย วิทวัสการเวช)
รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

พลตรี
(สนั่น ขจรประศาสน์)
รองนายกรัฐมนตรี

สำนักวิเคราะห์เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี
โทร.๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๒๖
โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๒๒๔๙
www.cabinet.thaigov.go.th
SC_53_11_015_(ยืนยันมติพิจารณา)_พิมพ์แก้ส

(3) สนอ ... ยง นรม. (ลร. 3)

# สารบัญ


| | หน้า |
|---|---|
| **ความเป็นมา** | 1 |
| 1. **กรอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า** | 3 |
| 2. **หลักการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า** | 6 |
| 3. **ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า** | 7 |
| 3.1 ความสำคัญของพื้นที่ | 7 |
| 3.2 องค์ประกอบเมืองเก่า | 13 |
| 3.3 ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า | 14 |
| 3.4 เขตพื้นที่ (Zoning) ภายในขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า | 18 |
| 4. **แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า** | 20 |

# ความเป็นมา

"เมืองเก่า" หมายถึง เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน หรือมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะจำเพาะของสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์ มีคุณค่าทางศิลปะ โบราณคดีหรือประวัติศาสตร์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติ และการรักษาคุณค่าและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเมืองเก่าไว้ เอื้อต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นของประเทศ สิ่งก่อสร้างและองค์ประกอบเมืองที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเก่ามีศักยภาพสูงในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่น่าภาคภูมิใจของชุมชน สามารถเสริมสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดและประเทศ ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและสังคมวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว ประกอบกับเมืองเก่าเป็นที่ตั้งของชุมชนขนาดใหญ่ มีการพัฒนาเมืองในรูปแบบต่าง ๆ จึงทำให้เกิดการบุกรุกทำลายและทำให้เมืองเก่าเสื่อมคุณค่า

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทย เริ่มต้นในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นเมืองเก่าของกรุงเทพมหานคร ที่สามารถดำเนินการสัมฤทธิ์ผลได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีการพัฒนาเมืองเก่าตามแนวทางการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ที่ให้ความสำคัญกับความสมดุลของระบบนิเวศน์ สภาพเศรษฐกิจชุมชน และสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และเพื่อให้บริเวณเมืองเก่าสามารถดำรงคุณค่าความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติไว้ได้ พร้อมไปกับการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมและยั่งยืนของประชาชน จึงได้ขยายการดำเนินงานไปยังพื้นที่เมืองเก่าอื่น ๆ ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 ให้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ทำหน้าที่วางนโยบาย กำหนดพื้นที่ จัดทำแผนแม่บท แนวทาง แผนปฏิบัติการ และมาตรการต่าง ๆ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า เห็นชอบให้เมืองเก่า 10 เมือง เป็นเมืองเก่ากลุ่มที่ 1 ได้แก่ เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าน่าน เมืองเก่าลำพูน เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่ากำแพงเพชร เมืองเก่าพิษณุโลก เมืองเก่าลพบุรี เมืองเก่าพิมาย เมืองเก่านครศรีธรรมราช และเมืองเก่าสงขลา และให้ดำเนินการเร่งรัดประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่า และจัดทำแผนบริหารจัดการเมืองเก่า เพื่อให้เมืองเก่าได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างถูกต้องเหมาะสม และเห็นชอบให้เมืองเก่าน่านเป็นเมืองเก่านำร่อง คณะกรรมการฯ มีการดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ตามลำดับ ดังนี้ กล่าวคือ ปี พ.ศ. 2548 ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่าน ให้มีอำนาจหน้าที่จัดทำแนวทาง มาตรการ ผังแม่บท แผนปฏิบัติการ และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ในการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าน่าน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2548 ปี พ.ศ.2549 ได้ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าน่าน 2 บริเวณ ได้แก่ พื้นที่ใจเมืองน่าน และพื้นที่เวียงพระธาตุแช่แห้ง เป็นพื้นที่เมืองเก่า และในปี พ.ศ.2550 ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมืองที่เหลืออีก 9 เมือง

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการเมืองเก่ามีการขับเคลื่อนและดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามในพื้นที่เมืองเก่า การกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า เป็นการดำเนินงานขั้นตอนแรกในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ซึ่งกำหนดตามสภาพข้อเท็จจริงที่มีอยู่เดิม บนพื้นฐานข้อมูลตามหลักฐานที่อ้างอิงและค้นคว้าได้ทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เมื่อมีขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าที่ชัดเจน จังหวัดและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดหรือพัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการเมืองเก่าแบบบูรณาการ โดยการจัดทำแผน มาตรการ แนวทาง แนวทางการบริหารจัดการที่เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า โดยประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การเสริมสร้างเส้นทางสัญจรขนาดเบา การปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของเมือง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ระบบนิเวศเมือง และเศรษฐกิจชุมชน ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบรรยากาศของเมืองเก่า

ในปี พ.ศ.2552 สำนักงานฯ ดำเนินการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าในเมืองเก่า 8 เมืองที่ได้จัดทำแผนจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าแล้ว ซึ่งคณะอนุกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในพื้นที่เมืองเก่า ได้ให้ความเห็นชอบ และคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าลำปาง ภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อเมืองเก่าลำปาง เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2552

เอกสารโครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า : เมืองเก่าลำปาง ที่สำนักงานฯ จัดทำขึ้น ประกอบด้วย กรอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า หลักการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า และแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า เพื่อให้จังหวัดและท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นกรอบแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าต่อไป

# 1. กรอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า จะมุ่งเน้นความเป็นเมืองเก่าที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย ผสมผสานวิวัฒนาการผ่านกาลเวลาของระบบเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง จารีตประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต การสร้างและการทำลายจากภัยคุกคามต่าง ๆ สิ่งที่เหลืออยู่ไม่ว่าขนาดรูปทรง สัณฐานของเมือง แนวคูเมือง กำแพงเมือง โบราณสถาน ศาสนสถาน แม่น้ำ เขตทางสัญจร รูปแบบสถาปัตยกรรมอาคารและสิ่งปลูกสร้างทางศิลปกรรมเชิงช่างที่บ่งบอกความเป็นกลุ่มเชื้อชาติ เป็นองค์ประกอบของเมืองที่ถ่ายทอดคุณค่าทางประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน รวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ต่าง ๆ

สภาพแวดล้อมของเมือง จะอยู่ภายในโครงสร้างของเมือง (URBAN STRUCTURE) ในส่วนของที่ตั้งอาณาเขตแนวคูเมือง กำแพงเมือง ภูมิประเทศ พื้นที่ ซึ่งรายล้อมองค์ประกอบของเมือง ให้เกิดขนาดความสมดุลอย่างลงตัว (URBAN OPTIMUM SIZE) หมายถึง การมีพื้นที่ไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป เพียงพอต่อการรองรับประชาชนจำนวนหนึ่ง มีความหนาแน่นพอสมควร มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ถนนทางสัญจรขนาดเล็ก ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ แหล่งอาชีพ แยกอยู่เป็นบริเวณย่านเมืองทำหน้าที่การบริหาร การปกครอง การผลิต การค้าและให้บริการแก่ชุมชนรอบนอก ตามศักยภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งแตกต่างจากเมืองใหม่คือไม่ต้องการเพิ่มหรือขยายการพัฒนาใด ๆ ลงไปในเนื้อเมืองอย่างทุ่มเทให้เสียความสมดุล แต่ต้องการพัฒนาอย่างรู้คุณค่าในเชิงอนุรักษ์ ส่วนการพัฒนาเพื่อเพิ่มผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจ ควรจะออกไปยังพื้นที่ใหม่ ปล่อยให้เมืองเก่ายังคงมีวิถีการคงอยู่เพียบพร้อมด้วยสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นเอกลักษณ์ มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ให้ชนรุ่นหลังได้ภาคภูมิใจ

**กรอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า** ประกอบด้วย

## 1.1. การบริหารจัดการ

อาศัยอำนาจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2546 และยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า (พ.ศ.2548 – 2552) เพื่อแต่งตั้งคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าแต่ละเมืองในการกำหนดนโยบาย แผนงาน มาตรการและแนวทางเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า และให้การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าดำเนินไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติตลอดไป

## 1.2 การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เพื่อกำหนดให้พื้นที่เมืองเก่าเป็นเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและ

สร้างความชัดเจนการพัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพ บทบาท ความสำคัญในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการออกข้อบัญญัติหรือข้อบังคับควบคุมที่มีมาตรการปกป้องคุ้มครองพื้นที่เมืองเก่า

**1.3 การอนุรักษ์โบราณสถานและสถานที่ที่มีคุณค่าและความสำคัญ**

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ในการปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและการควบคุมโบราณสถาน โดยประกาศให้อาคารหรือสถานที่ที่มีคุณค่าและความสำคัญที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ให้มีการขึ้นทะเบียนและประกาศเขตโบราณสถาน รวมถึงโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว ก็สามารถขยายเขตที่ดินโบราณสถานให้มากขึ้นตามความเหมาะสม เพื่อสร้างพื้นที่คุ้มครองโบราณสถานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

**1.4 การบริหารจัดการใช้ประโยชน์ที่ดิน**

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2525 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2535 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างหรือพัฒนาเมืองหรือส่วนของเมืองขึ้นมาใหม่ หรือแทนเมือง หรือส่วนของเมืองที่ได้รับความเสียหายให้มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ มีการดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีคุณค่าทางด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี หรือการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งภูมิประเทศที่งดงาม หรือมีคุณค่าทางธรรมชาติ ซึ่งในภาพรวมจะมีบทบาทสำคัญมากต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาเมือง เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวมในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบแบบแผน โดยผังเมืองรวมจะกำหนดกรอบการพัฒนาเมืองทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง การสาธารณูปโภคเอาไว้อย่างกว้าง ๆ ส่วนผังเมืองเฉพาะจะเน้นรายละเอียดของแผนผังโครงการพัฒนาตลอดจนการกำหนดมาตรการอื่น ๆ เพื่อใช้ควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและกิจกรรมที่ละเอียดกว่าผังเมืองรวม

**1.5 การจัดระเบียบการก่อสร้างและดัดแปลงอาคาร**

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบของเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาคารและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคาร ให้เมืองเกิดความเป็นระเบียบและมีความน่าอยู่ ซึ่งย่อมทำให้ประชาชนส่วนรวมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกประกาศกระทรวงมหาดไทยและกฎกระทรวงเพื่อควบคุมรายละเอียดการก่อสร้าง ดัดแปลง เคลื่อนย้าย รื้อถอน ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร รวมถึงการกำหนดลักษณะ แบบ รูปทรง สัดส่วน เนื้อที่ ที่ตั้งของอาคาร ระดับ เนื้อที่ว่างภายนอกอาคาร หรือแนวอาคารและระยะหรือระดับ ระหว่างอาคารกับอาคารหรือเขตที่ดินของผู้อื่น หรือระหว่างอาคารกับถนน ทางเท้า หรือที่สาธารณะ ขนาดและการติดตั้งเรื่องป้าย และที่ว่างริมแหล่งน้ำสาธารณะ

1.6 **การจัดระเบียบกิจกรรมบางประเภทให้เหมาะสม**

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดระเบียบกิจกรรมบางประเภทให้เหมาะสมกับพื้นที่เมืองเก่าในรูปประกาศและ/หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เอื้อต่อการนี้ได้

1.7 **การสร้างแรงจูงใจต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า**

1.7.1 **การจูงใจทางด้านภาษี**

- ลดภาษีบางประเภทแก่เจ้าของที่ดินและเจ้าของอาคารที่อยู่ในพื้นที่เมืองเก่า
- ลดภาษีบางประเภทแก่เจ้าของที่ดิน เจ้าของอาคาร ที่นำเงินไปใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ เช่น การดัดแปลงอาคารให้เหมาะสมกับแนวทางที่กำหนด
- ปรับระบบการจัดเก็บบางประเภท ให้สอดคล้องกับระดับการจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการในพื้นที่ เช่น ผู้อยู่ในพื้นที่ที่มีสาธารณูปโภคสาธารณูปการบริการสมบูรณ์ จะต้องเสียภาษีสูงกว่าพื้นที่ที่ยังขาดแคลนสาธารณูปโภคสาธารณูปการ
- ปรับปรุงระบบภาษีในกิจการบางประเภทให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อผู้ก่อให้เกิดมลพิษจะต้องจ่ายภาษีในการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น

1.7.2 **การนำค่าธรรมเนียมมาใช้บำรุงรักษาโบราณสถาน** ให้มีการยกเว้นภาษีหรือค่าธรรมเนียมจากผู้ประกอบการประเภทพิพิธภัณฑ์หรือกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน เพื่อนำเงินไปใช้ในการดูแลรักษาและบูรณะโบราณสถานและอาคารเก่าอันควรค่าต่อการอนุรักษ์

1.7.3 **การให้โอนสิทธิการพัฒนา** ในกรณีผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารอยู่ในพื้นที่เมืองเก่า ควรมีการพิจารณาให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลกลุ่มนี้ เช่น สิทธิในการก่อสร้างอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่ในบางบริเวณหรือพื้นที่อื่น ให้ได้สิทธิทางภาษีและค่าธรรมเนียมในการขายหรือโอนเพื่อเป็นการชดเชยการเสียสิทธิในพื้นที่อนุรักษ์ที่ตนเป็นเจ้าของ และ/หรือชดเชยสิทธิอื่นตามความเหมาะสม

1.7.4 **การมอบรางวัลอนุรักษ์ดีเด่น** จัดให้มีการประกวดอาคารอนุรักษ์ดีเด่น โดยมอบรางวัลเป็นเงินกองทุนหรือเกียรติบัตรเพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติแก่เจ้าของอาคารนั้น ๆ

1.7.5 **การจัดหาทุนสมทบการอนุรักษ์** โดยขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนต่าง ๆ ทั้งภาคราชการ เอกชน และประชาคม ได้แก่ กองทุนโบราณคดี กองทุนสิ่งแวดล้อม กองทุนจากองค์กรระหว่างประเทศ กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล กองทุนส่งเสริมกิจการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ฯลฯ

## 2. หลักการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า

การกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า เป็นการดำเนินงานขั้นตอนแรกในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า และเมื่อมีขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าที่ชัดเจน จังหวัดและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดหรือพัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการเมืองเก่าแบบบูรณาการต่อไป โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า ดังนี้

2.1 **การวิเคราะห์หลักฐานข้อมูล** เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เมืองเก่าทั้งข้อมูลปฐมภูมิ ทุติยภูมิและภาคสนาม ประกอบด้วยประเด็น

2.1.1 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์

2.1.2 สถาปัตยกรรมและศิลปกรรม ของโบราณสถาน อาคาร และสิ่งก่อสร้างที่อยู่ในและนอกเขตกำแพงเมืองและคูเมือง

2.1.3 องค์ประกอบของเมืองเก่า ได้แก่ กำแพงเมือง คูเมือง ประตูเมือง วังหรือคุ้ม วัด ข่วง (ลานโล่ง) สะดือเมือง เป็นต้น

2.2 **การกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า** เป็นการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าบนพื้นฐานการสนับสนุนของข้อมูลตามข้อ 2.1 ข้างต้น ร่วมกับเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องปกป้องคุ้มครองบริเวณแวดล้อมพื้นที่เมืองเก่านั้น ๆ และเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และพัฒนา ประกอบด้วยขอบเขตพื้นที่ 2 ระดับ ดังนี้

2.2.1 ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า เป็นขอบเขตพื้นที่ที่มีองค์ประกอบที่เกาะกลุ่มกันอย่างมีคุณค่าความสำคัญ รวมถึงความเป็นของแท้ดั้งเดิมและบูรณภาพ (Authenticity and Integrity) ที่ต้องเร่งวางแผนอนุรักษ์และพัฒนา

2.2.2 ขอบเขตพื้นที่ (Zoning) เป็นการแบ่งพื้นที่ภายในขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าตามลักษณะเชิงจินตภาพของเมืองที่มีความสำคัญ และรองลงมาเพื่อการวางแผนบริหารจัดการที่เหมาะสมกับเมืองเก่านั้น ๆ โดยแบ่งเป็น 2 ขอบเขตพื้นที่ (Zoning) ดังนี้

1) พื้นที่หลัก เป็นบริเวณศูนย์กลางเมืองเก่าที่มีการกระจุกตัวขององค์ประกอบเมืองที่สำคัญ
2) พื้นที่ต่อเนื่อง เป็นบริเวณส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่หลัก

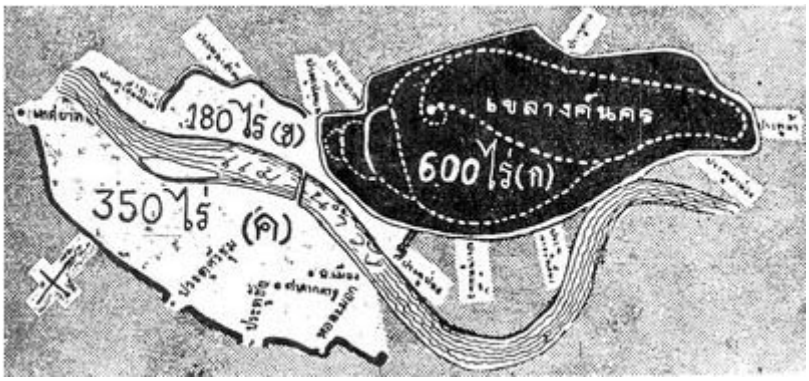
2.3 **การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น** ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าจะต้องเป็นที่ยอมรับของภาคส่วนต่าง ๆ ก่อนประกาศขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าอย่างเป็นทางการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ.2546

# 3. ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า

## 3.1 ความสำคัญของพื้นที่

### 3.1.1 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์[1]

เมืองเก่าลำปาง มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาแล้วไม่น้อยกว่า 1,300 ปี ตั้งแต่สมัยหริภุญชัย (พระนางจามเทวี) ราวพุทธศตวรรษที่ 13 ชื่อของเมืองเขลางค์ ปรากฏอยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง ทั้งจากตำนานศิลาจารึกพงศาวดาร และจากคำที่นิยมเรียกกันโดยทั่วไปอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ตำนานจามเทวี ชินกาลมาลีปกรณ์ ตำนานมูลศาสนา ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานเจ้าเจ็ดตน พงศาวดารโยนก คำว่า "ละกอน" หรือ "ละคร" (นคร) เป็นชื่อสามัญของเมืองเขลางค์ที่นิยมเรียกกันอย่างแพร่หลาย คำว่าละกอนมีชื่อทางภาษาบาลี เรียกว่า "เขลางค์" เช่นเดียวกับ ละพูรหรือลำพูน ซึ่งทางภาษาบาลีเรียกว่า "หริภุญชัย" และเรียกลำปางว่า "ลัมภกัปปะ" ดังนั้นเมืองละกอนจึงหมายถึง เมืองเก่ารูปหอยสังข์ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำวังอยู่ในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง




**รูปที่** 1 ผังเมืองรูปหอยสังข์ ที่อาจารย์ศักดิ์ รัตนชัย เป็นผู้สำรวจค้นพบและนำออกเผยแพร่
**ที่มา** : ศักดิ์ รัตนชัย (2516) อ้างถึงใน http://olphistory.blogspot.com/

ส่วนคำว่า "ลำปาง" เป็นชื่อที่ปรากฏหลักฐานอย่างชัดแจ้งในตำนานพระธาตุลำปางหลวง เรียกเป็นภาษาบาลีว่า "ลัมภกัปปนคร" ตั้งอยู่บริเวณลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ห่างจากตัวเมืองลำปางไปทางทิศใต้ตามแม่น้ำวังประมาณ 16 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของวัดพระธาตุลำปางหลวง ในปัจจุบัน มีพื้นที่ประมาณ 200 ไร่ ลักษณะของเมืองพบว่ามีคันคูล้อมรอบ 3 ชั้น (ปัจจุบันเหลือเพียงบางส่วน) นอกจากนี้พบเศษกระเบื้อง ภาชนะดินเผา เศียรพระพุทธรูปดินเผาสมัยหริภุญชัย และสถูปแบบสมัยหริภุญชัย สันนิษฐานว่าเมืองลัมภกัปปะนี้น่าจะเป็นเมืองกัลปนาสงฆ์ (เมืองทางศาสนา) มากกว่าจะเป็นเมืองทางอาณาจักรที่มีอำนาจทางการปกครองบ้านเมืองอย่างเป็นระเบียบแบบแผน

[1] สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2550. โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม : เมืองเก่า ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. กรุงเทพฯ : โมโนกราฟ, ผ.ค-1 – ผ.ค-4.

ตามตำนานวัดพระธาตุลำปางหลวง กล่าวถึงเรื่องราวของเมืองลำปางไว้ว่า พระพุทธเจ้าได้เสด็จมาที่ลัมพการีวัน และมีพุทธทำนายว่าสถานที่นี้จักเป็นเมืองชื่อ "ลัมภางค์" ดังนั้นนามเมืองลำปาง จึงหมายถึงชื่อของเมืองอันเป็นที่ตั้งของพระธาตุลำปางหลวงในปัจจุบัน จังหวัดลำปางเดิมชื่อ "เมืองนครลำปาง" จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ ศิลาจารึกเลขทะเบียน ลป.1 จารึกเจ้าหมื่นคำเพชรเมื่อ พ.ศ.2019 และศิลาจารึกเลขทะเบียน ลป.2 จารึกเจ้าหาญสีทัต ได้จารึกชื่อเมืองนี้ว่า "ลคอร" ส่วนตำนานชินกาลมาลีปกรณ์ ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานเมืองเชียงแสน ตลอดจนพงศาวดารของทางฝ่ายเหนือ ก็ล้วนแล้วแต่เรียกชื่อว่า เมืองนครลำปาง เอกสารทางราชการสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ก็เรียกเจ้าเมืองว่า พระยานครลำปาง นอกจากนี้จารึกประตูพระอุโบสถวัดบุญวาทย์วิหาร ก็ยังมีข้อความตอนหนึ่งจารึกว่า เมืองนครลำปาง และเมื่อมีการปฏิรูปบ้านเมืองจากมณฑลเทศาภิบาลเป็นจังหวัดตามคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2459 ปรากฏว่า ชื่อของเมืองนครลำปาง ได้กลายมาเป็นจังหวัดลำปาง มาปัจจุบัน

เมืองเขลางค์นคร แบ่งออกเป็น 3 สมัย

**เมืองเขลางค์นครรุ่นแรกหรือสมัยหริภุญชัย**

เมืองเขลางค์นครรุ่นแรก ตั้งอยู่บริเวณ ตำบลหัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ในปัจจุบัน สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1223 สมัยพระเจ้าอนันตยศ มีรูปร่างเป็นรูปหอยสังข์ มีเนื้อที่ 600 ไร่ มีประตูเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ประตูม้า ประตูป่อง ประตูต้นผึ้ง ประตูลกต และประตูตาล มีปูชนียสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดพระแก้วดอนเต้า ที่เคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่สำคัญของไทย คือ พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (พระแก้วมรกต) ระหว่าง พ.ศ.1979 - 2011 นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดอุโมงค์ วัดป่าพร้าว วัดพันเชิง วัดกู่ขาว วัดกู่แดง วัดกู่คำ เป็นต้น สันนิษฐานว่า เมืองเขลางค์รุ่นแรกอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรหริภุญชัย ภายหลังสมัยเจ้าอนันตยศ อาณาจักรหริภุญชัยได้ส่งขุนนางอำมาตย์มาครองเมืองเขลางค์ จนถึงสมัยพญาญีบาก็สูญเสียอำนาจให้แก่อาณาจักรล้านนาสมัยพระเจ้าเม็งราย พ.ศ.1824

**เมืองเขลางค์รุ่นสองหรือสมัยล้านนา**

เมืองเขลางค์รุ่นสองสร้างขึ้นสมัยล้านนาเมื่อ พ.ศ.1830 มีเนื้อที่ 180 ไร่ ในปี พ.ศ.1824 พระเจ้าเม็งรายแห่งอาณาจักรล้านนาได้แผ่ขยายอำนาจเข้ามาครอบครองหริภุญชัย ขณะนั้นพญาญีบาครองอาณาจักรหริภุญชัย ส่วนเมืองเขลางค์ พญาเบิกโอรสพญาญีบาปกครอง ต่อมาในปี พ.ศ.1830 พระเจ้าเม็งราย ส่งขุนครามโอรสยกทัพมาตีเมืองเขลางค์และฆ่าพญาเบิก เมื่อขุนครามตีเมืองเขลางค์ได้ จึงแต่งตั้งขุนไชยเสนาเป็นผู้รั้งเมืองและสร้างเมืองใหม่ เมื่อ พ.ศ.1845 เป็นเมืองเขลางค์รุ่นสอง และได้ขยายอาณาเขตถัดจากเมืองเขลางค์รุ่นแรกลงไปทางทิศใต้มีประตูเมืองสำคัญ ได้แก่ ประตูเชียงใหม่ ประตูนาสร้อย ประตูปลายนา โบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดปลายนา (ปัจจุบันเป็นวัดร้าง) วัดเชียงภูมิ

(ปัจจุบันคือวัดปงสนุก) ต่อมาได้รวมเมืองเขลางค์รุ่นแรกกับเมืองเขลางค์รุ่นสองเข้าด้วยกัน ดังปรากฏหลักฐานทางสถาปัตยกรรมล้านนาก่อนได้รับอิทธิพลของพม่า เช่น วัดพระแก้วดอนเต้า ฯลฯ

**เมืองเขลางค์รุ่นสามหรือเมืองนครลำปาง**

เมืองเขลางค์รุ่นสาม เรียกว่า "เมืองนครลำปาง" ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของศาลจังหวัด และตลาดเมืองลำปาง มีพื้นที่ประมาณ 350 ไร่ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2351 สมัยเจ้าหอคำดวงทิพย์ (บริเวณแนวถนนรอบเวียงปัจจุบัน) โบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ หออะม็อก (หอปืนใหญ่โบราณ) วัดหลวงกลางเวียง (วัดบุญวาทย์วิหาร) วัดน้ำล้อม วัดป่าตัวะ วัดหมื่นกาด เป็นต้น มีประตูเมือง ได้แก่ ประตูชัย ประตูศรีเกิด ประตูศรีชุม ประตูสวนดอก ประตูเชียงราย เป็นต้น

ลำปางเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนาสมัยราชวงศ์เม็งราย มีศูนย์กลางอยู่ที่เชียงใหม่ เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญทางทิศใต้ เจ้าเมืองมียศเป็น "หมื่น" ในสมัยพระเจ้าติโลกราช (พ.ศ.1984 - 2030) เชียงใหม่ทำสงครามกับอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาเพื่อแย่งชิงหัวเมืองฝ่ายเหนือ ลำปางเป็นฐานกำลังในการขยายอำนาจไปครอบครองหัวเมืองต่าง ๆ ผู้ครองนครลำปางขณะนั้น คือ หมื่นโลกนคร หรือ หมื่นโลกสามล้าน

พ.ศ.2058 สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา ยกกองทัพมาตีเมืองเชียงใหม่ และได้เข้าปล้นเมืองลำปาง โดยตีเข้าทางประตูนางเหลียว และอัญเชิญพระสิกขีปฏิมากร ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำคัญของเมืองลำปางมาประดิษฐานไว้ที่วัดกู่ขาว อาณาจักรล้านนาเจริญเป็นปึกแผ่นมั่นคงสมัยพระเจ้า ติโลกราช หลังจากสมัยของพระองค์อาณาจักรล้านนาเริ่มเสื่อมลง

ในปี พ.ศ.2010 พระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองยกกองทัพมาตีเชียงใหม่ได้ นับตั้งแต่นั้นมาอาณาจักรล้านนาตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า ตั้งแต่ พ.ศ.2101 ถึง พ.ศ.2317 นับเป็นเวลาสองร้อยกว่าปี

พ.ศ.2272 พ่อหนานทิพย์ช้างพร้อมด้วยไพร่พล ขับไล่พม่าออกจากเมืองสำเร็จเป็นครั้งแรกจึงได้รับสถาปนาเป็น "พระยาสุรวะฤาไชยสงคราม" ครองนครลำปาง จนถึง พ.ศ.2279

พ.ศ.2314 จ่าบ้านบุญมา ข้าราชการเชียงใหม่ร่วมมือกับเจ้ากาวิละ บุตรเจ้าฟ้าชายแก้วเจ้าครองนครลำปางก่อการกบฏต่อต้านพม่า จนกระทั่งได้เมืองเชียงใหม่ศูนย์กลางอาณาจักรล้านนาคืนจากพม่าในปี พ.ศ.2317 นับตั้งแต่นั้นมาอาณาจักรล้านนาพ้นจากการปกครองของพม่า เจ้ากาวิละได้รับการสถาปนาเป็นเจ้านครลำปาง ในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช

ในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีพระราชดำริ เปลี่ยนตำแหน่ง "พระยา" ในหัวเมืองฝ่ายเหนือ อันได้แก่ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ ให้ผู้ครองนครมีตำแหน่งเป็น "เจ้า" ได้ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนอิสริยศพระยาน้อยญานรังสี ซึ่งเป็นผู้ครองนครลำปางในขณะนั้นเป็น "เจ้าวรญานรังสี" และได้มีเจ้าผู้ครองนครสืบสายต่อ ๆ มาจนถึงพลโทเจ้าบุญวาทย์วงษ์มานิต ได้ถึงแก่พิราลัยในปี พ.ศ.2465 แล้วก็มิได้ทรงพระกรุณาให้มีเจ้าผู้ครองนครลำปางอีก

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดระบบการปกครองในรูปแบบ "มณฑล" อาณาจักรล้านนาจึงมีชื่อเรียกว่า "มณฑลพายัพ"

พ.ศ.2458 จังหวัดลำปางได้แยกออกจากมณฑลพายัพ ไปขึ้นกับมณฑลมหาราษฎร์ ซึ่งมีแพร่เป็นที่ตั้งมณฑล ใน พ.ศ.2468 มีการประกาศยกเลิกมณฑลทั่วราชอาณาจักร ลำปางจึงมีฐานะเป็นจังหวัดจนถึงปัจจุบัน

สำหรับเจ้าผู้ครองนครลำปางนับตั้งแต่เจ้ากาวิละลงมามี 10 องค์ ได้แก่ เจ้าคำโสม เจ้าหอคำดวงทิพย์ เจ้าชัยวงศ์ เจ้าขัติยะ เจ้าน้อยอินทร์ เจ้าวรญาณรังษี เจ้าพรหมาภิพงษ์ธาดา เจ้านรนันชัยชวลิต และเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เป็นองค์สุดท้าย (ที่มา : http://www.lampang.go.th/lamp.html)

### 3.1.2 สถาปัตยกรรมและศิลปกรรม

ภายในเขตกำแพงเมืองเก่าเขลางค์รุ่นที่ 1 มีงานสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของล้านนาอยู่จำนวนมาก ความงดงามในด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมดังกล่าวเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านประวัติศาสตร์ของอาณาจักรล้านนา ฝีมือช่างงานสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของพระวิหารในวัดหลายแห่ง เช่น วัดช่างแต้ม วัดสุชาดาราม วัดประตูป่อง วัดหัวข่วง วัดพระธาตุเสด็จ ในขณะเดียวกันฝีมือช่างสกุลลำปางก็เริ่มสร้างสรรค์งานที่มีเอกลักษณ์เป็นงานพื้นถิ่นในงานสถาปัตยกรรมที่งดงามบางแห่ง เช่น วัดกากแก้ว (กู่เจ้าย่าสุตตา) วัดปงสนุก พระวิหารน้ำแต้ม

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นภายในเขตเมืองเก่าทั้ง 3 รุ่น ยังมีการก่อสร้างวัดขึ้นใหม่ โดยคหบดีชาวพม่าที่มาประกอบอาชีพการทำป่าไม้กับบริษัทชาวอังกฤษในจังหวัดลำปางและได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในลำปางได้สร้างวัดซึ่งเป็นงานสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมแบบพม่าประมาณ 9 วัด ปัจจุบันวัดพม่าในจังหวัดลำปางยังคงมีเอกลักษณ์และความงดงามในลักษณะของศิลปกรรมต่างถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เมืองเก่าลำปางอยู่หลายวัดและอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ เช่น วัดป่าฝาง วัดไชยมงคล (จองคำ) วัดศรีรองเมือง และวัดศรีชุม ทำให้เมืองเก่าเขลางค์นครมีความงดงามและมีมนต์เสน่ห์ในด้านงานศิลปกรรมที่ผสมผสานอยู่ในเขตเมืองเก่า

นอกจากจะพบงานฝีมือช่างในเขตวัดแล้ว เรายังจะเห็นงานฝีมือช่างในด้านสถาปัตยกรรมของอาคารบ้านเรือนแบบล้านนาในยุคสมัยต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น **เรือนเจ้าแม่ยอดคำ** ซึ่งมีอายุการใช้งานมาประมาณ 140 ปี มีเรือนไม้ของคหบดีชาวพม่าที่ก่อสร้างตามแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นล้านนาคือ**บ้านเสานัก**ซึ่งมีอายุการใช้งานประมาณ 105 ปี นอกจากนี้กลุ่มบ้านเก่าบริเวณถนนป่าไม้ ถนนท่ามะโอในเขตเมืองเก่ารุ่นที่ 1 และอาคารพาณิชย์ในเขตตลาดจีนในเขตเมืองเก่ารุ่นที่ 3 เป็นต้น

### 3.1.3 โบราณสถาน

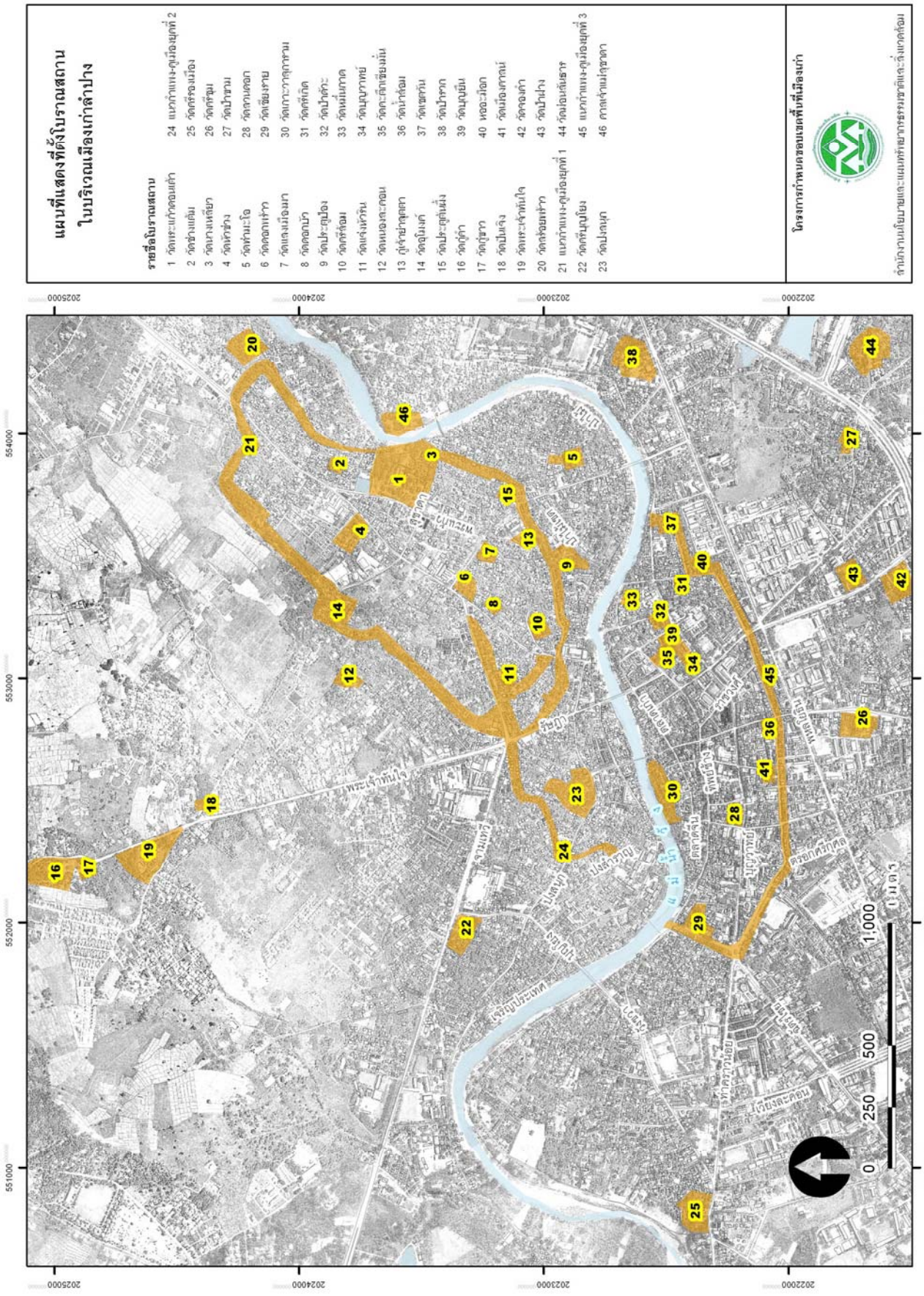
ในเขตเมืองเก่าลำปางทั้ง 3 ยุค มีโบราณสถานที่เป็นวัดทั้งขึ้นทะเบียนโบราณสถานและยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนแยกได้ดังนี้

1) **ศาสนสถาน**

**วัดในเขตเมืองเขลางค์นคร รุ่นที่** 1 ได้แก่ วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม วัดแสงเมืองมา วัดหัวข่วง วัดอุโมงค์ วัดกู่ย่าสุตตา วัดแจ่งหัวริน วัดดอกบัว วัดดอกพร้าว วัดศรีล้อม วัดนางเหลียว วัดช่างแต้ม วัดประตูต้นผึ้ง วัดสร้อยพร้าว

**วัดในเขตเมืองเขลางค์นคร รุ่นที่** 2 มีวัดขึ้นทะเบียนโบราณสถานเพียงวัดเดียว ได้แก่ วัดปงสนุก

**วัดในเขตเมืองเขลางค์นคร รุ่นที่** 3 มีวัดขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ได้แก่ วัดคะตึกเชียงมั่น และวัดที่ได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ได้แก่ วัดเชียงราย วัดสวนดอก วัดเกาะวาลุการาม วัดเมืองศาสน์ วัดบุญวาทย์ วัดบุญยืน วัดป่าดัวะ วัดหมื่นกาด วัดศรีเกิด วัดเชตวัน วัดน้ำล้อม


แผนที่แสดงที่ตั้งโบราณสถาน
ในบริเวณเมืองเก่าลำปาง
รายชื่อโบราณสถาน
1 วัดพระแก้วดอนเต้า
2 วัดช่างแต้ม
3 วัดมหาวนาราม
4 วัดหัวข่วง
5 วัดต้นธะโล
6 วัดดอนปาว
7 วัดแสงเมืองมา
8 วัดดอนมัน
9 วัดประตูป่อง
10 วัดศรีรัตนา
11 วัดเจ็ดยอด
12 วัดหมอคะคอม
13 กู่เจ้าย่าคุยยอ
14 วัดปู่เปี้ย
15 วัดประตูผาแล่ง
16 วัดกู่ค่า
17 วัดกู่ขาว
18 วัดไผ่เหลือง
19 วัดพระจำพักใจ
20 วัดล้อมหัวข่วง
21 แนวกำแพง-คูเมืองชุดที่ 1
22 วัดศรีบุญเรือง
23 วัดปงยนต์
24 แนวกำแพง-คูเมืองชุดที่ 2
25 วัดศรีรองเมือง
26 วัดศรีชุม
27 วัดป่าซาง
28 วัดกานเหลก
29 วัดเชียงราย
30 วัดมหาวิหารคำ
31 วัดศรีเกิด
32 วัดป่าตัวะ
33 วัดหม่นไม้กาด
34 วัดบุญวาทย์
35 วัดตะกั๊กเชียงมั่น
36 วัดน้ำล้อม
37 วัดเชตวัน
38 วัดป่าพาก
39 วัดบุญยืน
40 หอระฆัง
41 วัดม่อนสกาม์
42 วัดจองคำ
43 วัดป่าม่าง
44 วัดปงนครัษฎร
45 แนวกำแพง-คูเมืองชุดที่ 3
46 ศาลจำแม่ศรีดอกคำ
โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
0 250 500 1,000 เมตร
N
202200
202400
202600
551000
552000
553000
554000

### 3.2 องค์ประกอบเมืองเก่า

#### 3.2.1 เมืองเขลางค์นคร รุ่นที่ 1

**แนวถนนโบราณ** ด้านทิศตะวันตกนอกเขตคูเมืองและกำแพงเมือง เป็นทางเดินและทางเกวียน เพื่อเข้าสู่เมืองด้านประตูตาล ซึ่งด้านหลังประตูตาลภายในเขตกำแพงเมืองคือข่วงเมือง

**คูเมืองชั้นนอก** อยู่บริเวณส่วนนอกแนวกำแพงเมืองมีความยาวโดยประมาณ 5.5 กิโลเมตร กว้างประมาณ 8 เมตร ลึกโดยประมาณ 5 เมตร

**กำแพงเมือง** สร้างเป็นรูปหอยสังข์ มีความยาวล้อมรอบเมืองประมาณ 5.5 กิโลเมตร ความกว้างของฐานกำแพงเมืองประมาณ 8 เมตร มีความสูงโดยเฉลี่ย 15 เมตร กำแพงเมืองด้านทิศเหนือมีลักษณะเป็นส่วนบนของหัวสังข์ บริเวณประตูม้า สร้างเป็นแนวกำแพงซ้อนกัน กำแพงเมืองด้านทิศตะวันออกบริเวณหน้าวัดพระแก้วดอนเต้าฯ เป็นจุดชัยภูมิที่ดีด้วยเป็นพื้นที่ที่มีความสูงสุดของเมือง จึงเป็นหอสังเกตการณ์ทางน้ำ

**ป้อมปืนและหอรบ** ป้อมปืนบนแนวกำแพงเมืองสร้างรายรอบบนแนวกำแพงเมือง สภาพของป้อมปืนหอรบที่ยังมีให้เห็นอยู่จะเป็นบริเวณวัดประตูป่อง เขตกำแพงเมืองด้านทิศใต้

**ประตูเมือง** มีความสำคัญเพราะเป็นเส้นทางเข้า-ออกของเมือง การวางจุดที่ตั้งของประตูเมือง มีบทบาทควบคุมสภาวะความสมดุลของเมืองตลอดเวลาการดำรงอยู่ของเมือง

ประตูเมืองด้านทิศเหนือ ได้แก่ **ประตูม้า** เป็นประตูหลักของส่วนหัวของเมือง เป็นจุดที่ใช้ตัดไม้ข่มนามตลอดกาลสงคราม

ประตูด้านทิศตะวันออก ได้แก่ **ประตูนางเหลียว** ประตูต้นผึ้ง ประตูป่อง เป็นประตูไว้ติดต่อเดินทางค้าขายทางน้ำ เป็นทางขึ้นฝั่งของราษฎร พ่อค้า แม่ขาย ขนส่งสินค้าทางน้ำ

ประตูด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ ได้แก่ **ประตูตาล ประตูลกต** เป็นประตูที่สร้างเพื่อทำการค้าขายและขนส่งธัญญาหาร เข้าสู่เมืองในยามปกติพื้นที่นอกคูน้ำ และกำแพงเมืองจึงเป็นพื้นที่การเกษตร

**หอสังเกตการณ์** บริเวณส่วนในของกำแพงเมืองด้านหลังประตูม้า มีการปลูกต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ มีความสูงมากไว้ เพื่อเป็นจุดหมายตาของทางเข้าประตูเมือง ต้นไม้ที่ปลูกไว้ในเขตพื้นที่ดังกล่าวของเมืองเขลางค์รุ่นที่ 1 จะเป็น**ต้นมะขาม**

**ถนน** ถนนภายในเมืองเขลางค์นครรุ่นที่ 1 ได้แก่ ถนนประตูม้า ถนนพระแก้ว ถนนวังเหนือ ถนนท่ามะโอและถนนสุชาดา

#### 3.2.2 เมืองเขลางค์รุ่นที่ 2

**เมือง** มี 3 ด้าน ด้านทิศเหนือ ทิศตะวันตก ด้านทิศตะวันออกคาดว่าใช้คูเมืองร่วมกับคูเมืองเขลางค์นครรุ่น 1

**กำแพงเมืองเก่า** มีกำแพงอยู่ 3 ด้าน คือด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก

**ประตูเมือง** มีประตูสำคัญ 4 ประตู คือ ประตูเชียงใหม่ อยู่ด้านทิศตะวันตก ประตูนาสร้อย ประตูปลายนา และประตูป่องด้านทิศตะวันออก

**ศูนย์กลางเมือง** มีวัดปงสนุกให้เป็นศูนย์กลางของเมือง เป็นวัดที่ฝังหลักเมืองหลักแรก เมื่อ พ.ศ.2400 ในสมัยเจ้าวรญาณรังษีราชธรรม เจ้าผู้ครองนครลำปาง

3.2.3 **เมืองเขลางค์นครรุ่นที่** 3

**คูเมือง** เริ่มจากฝั่งแม่น้ำวังด้านตะวันออกอ้อมทางด้านใต้ของถนนศรีเกิด ปัจจุบันได้แก่แนวถนนรอบเมือง ผ่านบริเวณห้าแยกบ้านเชียงรายไปบรรจบแม่น้ำวัง

**กำแพงเมืองและป้อมปืน** มีแนวกำแพงเริ่มจากแม่น้ำวัง อ้อมจากด้านตะวันออกมาตามถนนศรีเกิด และขนานกับตัวเมืองมาตามถนนรอบเมือง ซึ่งทั้ง 2 แนวเป็นถนนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ผ่านบริเวณห้าแยกบ้านเชียงรายไปบรรจบแม่น้ำวัง บริเวณสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ป้อมปืนของเมืองเขลางค์รุ่น 3 เรียกเป็นภาษาพม่าว่า “หออะม๊อก” แปลว่า “หอปืน”

**ประตูเมือง** มี 5 ประตู คือ ประตูศรีเกิด ด้านทิศตะวันออก ประตูชัย ประตูศรีชุม และประตูสวนดอก เป็นประตูเมืองด้านทิศใต้ โดยมีประตูบ้านเชียงรายเป็นประตูเมืองทางทิศตะวันตก

3.3 **ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า**

เมืองเก่าลำปางมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน นับตั้งแต่พงศาวดารที่กล่าวถึงการสร้างเมือง “กุกุฏนตนคร ลัมภกัปปนคร เขลางค์นคร อาลัมพางค์นคร” แต่โบราณ สืบเป็นตำนานและประวัติศาสตร์ต่อทอดกันมาถึงยุคราชวงศ์มังราย กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ นับเป็นเวลามากกว่าพันปี ดังจะเห็นได้จากโบราณสถานและศาสนสถานสำคัญ เช่น วัดพระธาตุลำปางหลวง วัดพระแก้วดอนเต้า วัดอุโมงค์ วัดพันเชิง วัดกู่ขาว วัดกู่แดง วัดกู่คำ ที่แสดงถึงการเคยเป็นศูนย์กลางการตั้งถิ่นฐานของชุมชนร่องรอยคูเมือง คันดิน ซากและแนวป้อมประตู กำแพงเมืองที่ปรากฏ แสดงถึงวิวัฒนาการของการสร้างชุมชนเมืองโบราณ มีรูปร่างคล้าย “หอยสังข์” แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ สมัยหริภุญชัย สมัยล้านนา และสมัยรัตนโกสินทร์

เมืองเขลางค์นคร รุ่นที่ 1 ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของลำน้ำวัง ผังเมืองเป็นรูปวงรี มีคูเมืองและกำแพงเมืองล้อมรอบ 1 ชั้น บริเวณช่องประตูเมืองสร้างกำแพง 2-3 ชั้น ภายในเมืองมีวัดหลายแห่งสำคัญที่สุด คือ วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม นอกจากนี้ยังมี กู่เจ้าย่าสุตตา วัดแสงเมืองมา วัดช่างแต้ม วัดอุโมงค์ วัดประตู้ต้นผึ้ง ฯลฯ สภาพโดยทั่วไปมีการอยู่อาศัยของประชากรไม่หนาแน่นนัก เพราะไม่ได้เป็นย่านธุรกิจ จึงยังคงรักษาบรรยากาศของความเป็นเมืองเก่าทางศาสนาไว้ได้เป็นอย่างดี

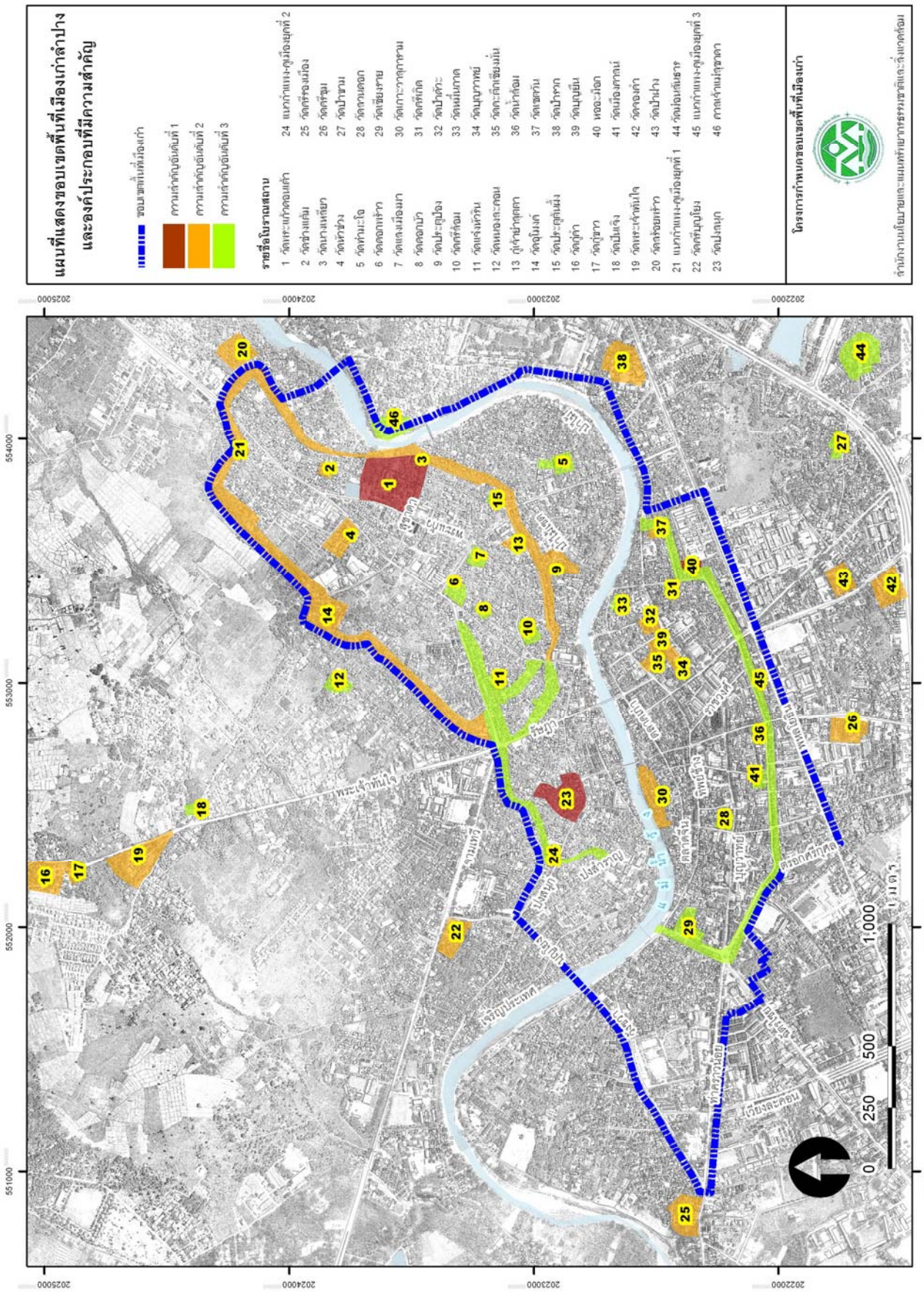
เมืองเขลางค์นคร รุ่นที่ 2 สร้างขยายต่อจากเมืองส่วนที่ 1 ไปทางตะวันตกเฉียงใต้ และอยู่ในเขตตำบลเวียงเหนือ คูเมืองตามสภาพที่ปรากฏมี 3 ด้าน คือ ด้านเหนือ ตะวันออก และตะวันตก

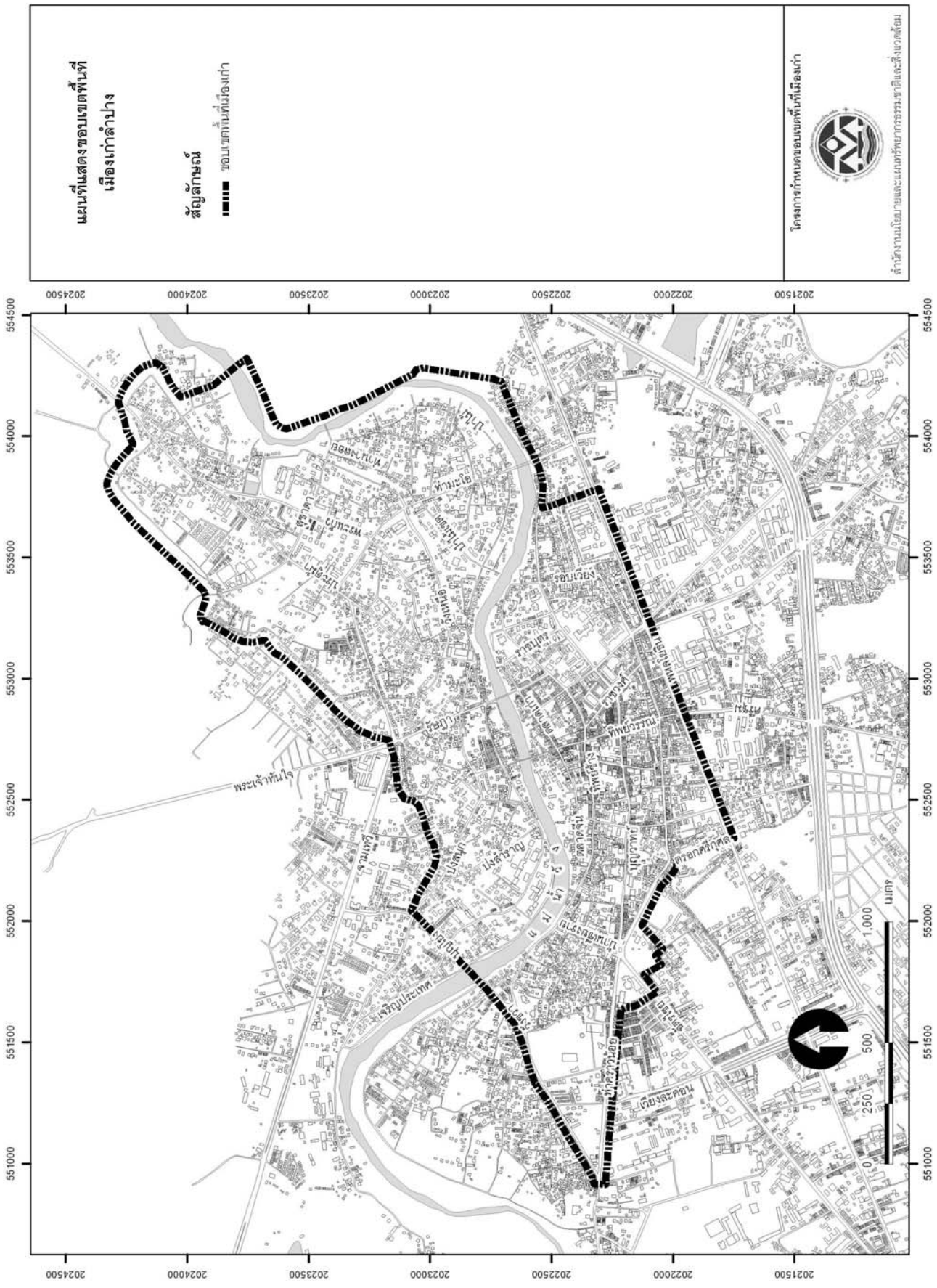
สันนิษฐานว่าอีกหนึ่งด้านที่เหลือเป็นการใช้คูเมืองร่วมกับเมืองเขลางค์ระยะที่ 1 กำแพงเมืองมี 3 ด้าน ถูกประชาชนบุกรุกปลูกสร้างบ้านเรือนเกือบตลอดแนว มีวัดสำคัญ ได้แก่ วัดปงสนุก ซึ่งสร้างขึ้นเป็นวัดศูนย์กลางเมือง สำหรับสภาพทั่ว ๆ ไปยังคงเป็นในลักษณะเดียวกันกับเมืองเก่าระยะแรก เพราะอยู่ในบริเวณเดียวกัน

เมืองเขลางค์นคร รุ่นที่ 3 ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของลำน้ำวัง บริเวณศูนย์กลางของเมืองอยู่ตรงวัดคะตึกเชียงมั่น วัดบุญวาทย์ วัดบุญยืน วัดป่าดัวะ มีแม่น้ำวังเป็นปราการของเมืองทางฝั่งตะวันตก ส่วนคูเมืองด้านอื่น ๆ ก็ขุดขึ้นซึ่งปัจจุบันกลายเป็นถนนรอบเมือง ส่วนแนวกำแพงเมืองซึ่งยาวประมาณ 1,900 เมตร ก่อด้วยอิฐจะเริ่มจากแม่น้ำวังอ้อมจากทางทิศตะวันออกตามถนนศรีเกิดและขนานกับตัวเมืองมาตามถนนรอบเมือง ผ่านบริเวณห้าแยกบ้านเชียงราย มาบรรจบกับแม่น้ำวังบริเวณสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (ปัจจุบันกำลังรื้อถอน) ก็ถูกปรับเป็นถนนเหลือแต่หออะม็อกซึ่งเป็นป้อมปืนแห่งเดียว ศาสนสถานในเขตเมืองส่วนนี้มีหลายแห่ง มีอายุอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ สภาพทั่วไปของเมืองหลงเหลือบรรยากาศของความเป็นเมืองเก่าอยู่น้อย เพราะเป็นย่านธุรกิจการค้าและศูนย์ราชการ

จากความสำคัญทั้งด้านประวัติความเป็นมา ประวัติศาสตร์อันยาวนาน สถาปัตยกรรมและศิลปกรรม ตลอดจนแหล่งโบราณสถานและองค์ประกอบของเมืองที่สำคัญ จึงมีความเหมาะสมกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าลำปาง โดยมีเนื้อที่รวมประมาณ 3.804 ตารางกิโลเมตร (2,377.5 ไร่) และมีอาณาเขตเป็นดังนี้

| | |
|---|---|
| ทิศเหนือ | จดแนวถนนปงสนุกจากทางแยกถนนปงสนุกกับถนนบุญโยงถึงเส้นขนานระยะ 20 เมตรทางด้านเหนือของแนวคูเมือง และเลียบแนวเส้นขนานคูเมืองไปจนถึงถนนประตูม้าทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของวัดสร้อยพร้าว |
| ทิศตะวันออก | จดแนวกำแพงเมืองจากวัดสร้อยพร้าวถึงถนนแยกจากถนนประตูม้า ไปทางตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวถนนจนจดฝั่งขวาของแม่น้ำวัง และเลียบแม่น้ำวังจนถึงแนวถนนบุญวาทย์ทางตะวันตกของวัดเชตวัน |
| ทิศใต้ | จดแนวถนนพหลโยธิน จากทางแยกตัดถนนบุญวาทย์ถึงทางแยกตัดตรอกศรีกุศล และขึ้นไปตามตรอกศรีกุศล ถึงเส้นขนานระยะ 20 เมตร ทางทิศตะวันตกเฉียงให้ของถนนมิตรเกษม จนจดถนนฉัตรไชยและถนนที่แยกจากถนนฉัตรไชยจนถึงถนนท่าคราวน้อย ไปจนถึงทางแยกถนนท่าคราวน้อยกับถนนวังขวา |
| ทิศตะวันตก | จดแนวถนนวังขวาและถนนบุญโยง จากทางแยกถนนวังขวากับถนนท่าคราวน้อยถึงทางแยกถนนบุญโยงกับถนนปงสนุก |


แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าลำปาง
และองค์ประกอบที่มีความสำคัญ
ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า
ความสำคัญระดับที่ 1
ความสำคัญระดับที่ 2
ความสำคัญระดับที่ 3
รายชื่อโบราณสถาน
1 วัดพระแก้วดอนเต้า
2 วัดจ่างแต้ม
3 วัดบางแหรียา
4 วัดหัวข่วง
5 วัดท่าผะใจ
6 วัดดอนเจ้าวาย
7 วัดแสงเมืองมา
8 วัดดอนบัว
9 วัดปะตูป่อง
10 วัดศรีจอม
11 วัดหล่ายหัวริน
12 วัดหมอคะดอม
13 กู่เจ้าหญิงจามเทวี
14 วัดกู่ไม้ค้ำ
15 วัดปะตูหนั่ง
16 วัดกู่ค่า
17 วัดกู่ขาว
18 วัดไผ่หลวง
19 วัดพระเจ้าทันใจ
20 วัดร้องแก้วช้าง
21 แนวกำแพง-คูเมืองชุดที่ 1
22 วัดศรีบุญเรือง
23 วัดปงสนุก
24 แนวกำแพง-คูเมืองชุดที่ 2
25 วัดศรีจองเมือง
26 วัดศรีชุม
27 วัดป่าตาล
28 วัดกลางดอก
29 วัดเชียงราย
30 วัดเกาะวาดสุวรรณาราม
31 วัดศรีเกิด
32 วัดป่าตัวะ
33 วัดหม่นปราการ
34 วัดบุญวาทย์
35 วัดกะดิกาเชียงมั่น
36 วัดน้ำล้อม
37 วัดชมชัน
38 วัดป่าจาก
39 วัดบุญยืน
40 หอระฆังเก่า
41 วัดม่อนปราณ์
42 วัดดอนจำ
43 วัดป่าม่าน
44 วัดม่อนเกษร
45 แนวกำแพง-คูเมืองชุดที่ 3
46 ศาลเจ้าแม่สุชาดา
โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
0 250 500 1,000 เมตร


แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่
เมืองเก่าลำปาง
สัญลักษณ์
ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า
โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
พระเจ้าทันใจ
เจริญประเทศ
เกียงสะคอน
ตรอกศรีกุศล
เมตร
1,000
500
250
0
554500
554000
553500
553000
552500
552000
551500
551000
2021500
2022000
2022500
2023000
2023500
2024000
2024500

### 3.4 เขตพื้นที่ (Zoning) ภายในขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า

เนื่องจากภายในเขตเมืองเก่ารุ่นที่ 1 และ 2 ยังปรากฏร่องรอยองค์ประกอบของเมืองเก่าอยู่ครบถ้วน โดยเมืองเก่ารุ่นที่ 1 มีที่ตั้งอยู่บนเนินฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือในท้องคุ้งของแม่น้ำวัง ส่วนพื้นที่เมืองเก่ารุ่นที่ 2 ได้ขยายตัวมาด้านตะวันตกของแม่น้ำวัง มีลักษณะเป็นรูปปีกนก และยังพบแนวซากของโบราณสถานประเภทคูเมือง กำแพงเมืองบางส่วนที่ยังมีสภาพค่อนข้างเด่นชัดคิดเป็นร้อยละ 30 ของสภาพเดิม โดยพบได้ในบริเวณประตูตาล ประตูม้า ประตูนาสร้อย ประตูลกต ประตูเชียงใหม่ เส้นทางสำคัญของเมืองเก่ารุ่นที่ 1 ได้แก่ บริเวณประตูม้า กับถนนจามเทวี เนื่องจากเป็นถนนหลักที่เชื่อมต่อกับถนนสายย่อยภายในเมือง ขอบทางธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำวังไหลผ่านใจกลางพื้นที่เมืองเก่า แบ่งพื้นที่เมืองเก่ารุ่นที่ 1 และ 2 ออกจากเมืองเก่ารุ่นที่ 3 ดังนั้นสามารถกำหนดเขตพื้นที่ (Zoning) เมืองเก่าลำปางได้ดังนี้

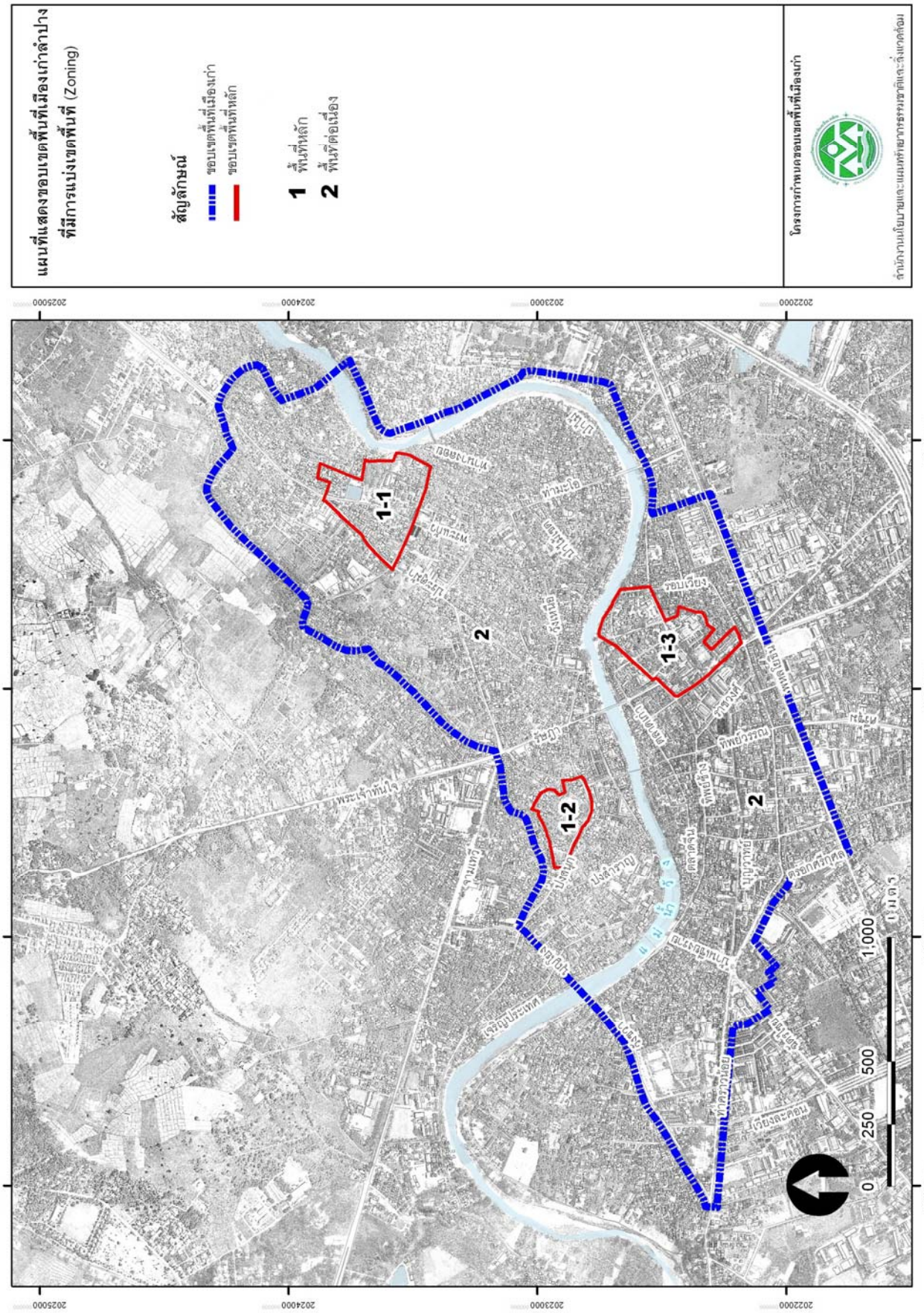
3.4.1 **พื้นที่หลัก** แบ่งเป็น 3 บริเวณ มีเนื้อที่รวมกันทั้งหมดประมาณ 0.294 ตารางกิโลเมตร (183.12 ไร่) ประกอบด้วย

พื้นที่ 1 - 1 บริเวณพื้นที่วัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดารามและพื้นที่โดยรอบ จากถนนประตูม้าบริเวณแยกถนนประตูม้ากับถนนสุชาดาไปตามแนวถนน แล้วเลี้ยวไปทางตะวันออกตามแนวถนนที่แยกจากถนนประตูม้า เลี้ยวลงใต้ตามแนวถนนด้านตะวันออกของวัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม แล้วเลี้ยวเข้าถนนสุชาดาจนไปบรรจบกับถนนประตูม้า เนื้อที่ประมาณ 0.115 ตารางกิโลเมตร (71.59 ไร่)

พื้นที่ 1 – 2 บริเวณพื้นที่วัดปงสนุกและพื้นที่โดยรอบ เริ่มจากแนวกำแพงเมืองด้านทิศเหนือของวัดปงสนุก เลี้ยวมาแนวถนนด้านตะวันออกของวัดปงสนุก แล้วเลี้ยวเข้าถนนปงสนุก จนไปบรรจบกับแนวกำแพงเมืองที่ประตูเชียงใหม่ เนื้อที่ประมาณ 0.049 ตารางกิโลเมตร (30.52 ไร่)

พื้นที่ 1 - 3 บริเวณครอบคลุมพื้นที่วัดบุญวาทย์ วัดคะตึกเชียงมั่น วัดบุญยืน วัดป่าดัวะ วัดหมื่นกาด วัดศรีเกิด และเป็นพื้นที่ศูนย์ราชการเก่า ปัจจุบันเป็นที่ทำการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง ศาลจังหวัดลำปาง บริเวณศาลากลางหลังเก่าเคยเป็นคุ้มเจ้าหลวงนครลำปาง เนื้อที่ประมาณ 0.130 ตารางกิโลเมตร (81.01 ไร่)

3.4.2 **พื้นที่ต่อเนื่อง** ได้แก่ พื้นที่บริเวณภายในขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าลำปางทั้งหมดนอกเหนือจากพื้นที่หลักทั้ง 3 บริเวณ มีเนื้อที่รวมประมาณ 3.511 ตารางกิโลเมตร (2,194.37 ไร่)


แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าลำปาง
ที่มีการแบ่งเขตพื้นที่ (Zoning)
สัญลักษณ์
ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า
ขอบเขตพื้นที่หลัก
1 พื้นที่หลัก
2 พื้นที่ต่อเนื่อง
โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า
1-1
1-2
1-3
2
2
0 250 500 1,000 เมตร
554000
553000
552000
551000
2022000
2023000
2024000
2025000

# 4. แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

## 4.1 แนวทางทั่วไป

พิจารณาจากแนวทางทั่วไป 7 ประการ ซึ่งสามารถเลือกนำไปใช้ปฏิบัติตามความเหมาะสม สำหรับพื้นที่เฉพาะแต่ละบริเวณ ที่มีความแตกต่างกันออกไป

| แนวทาง | การดำเนินงาน |
|---|---|
| **ก. การมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์** | 1. ให้ประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มดำเนินการศึกษา เพื่อให้ข้อมูลพื้นฐาน แสดงความต้องการและความเป็นเจ้าของ โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มสนใจ การประชุมสัมมนา ฯลฯ<br>2. ให้ประชาสังคมเห็นชอบในหลักการดำเนินการบริหารการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงข่ายคมนาคมขนส่ง การจัดระเบียบอาคารและสภาพแวดล้อม เพื่อลดกระแสต้านและการไม่ให้ความร่วมมือ ตลอดระยะเวลาดำเนินการ<br>3. การประชาสัมพันธ์โดยวิธีต่าง ๆ เช่น การพบปะพูดคุย การประชาสัมพันธ์โดยผ่านประชาสังคม ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบผลกระทบที่ตนเองจะได้รับจากแผนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า และรับฟังข้อคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น<br>4. คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมืองและกลุ่มประชาสังคมร่วมกันดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รวมถึงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น และจัดกิจกรรมเมืองเก่าอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าของเมืองเก่า ทั้งคุณค่าด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และอื่น ๆ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและจิตสำนึกรักถิ่นฐาน |
| **ข. การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน** | 1. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดกรอบการสร้างจิตสำนึกทางสังคม โดยการให้ความรู้ สร้างการรับรู้ตั้งแต่ในครอบครัว กลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ชุมชนและเป็นแบบแผนของเมืองเก่า<br>2. ทุกภาคส่วนร่วมกันสร้างกลไกการเรียนรู้ต่าง ๆ ผ่านการประชุมในชุมชน กิจกรรมสำหรับเด็ก เยาวชน กิจกรรมวันครอบครัว ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ ผ่านทางพระสงฆ์ โรงเรียน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนช่องทางอินเตอร์เนตที่จะกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ความรัก ความหวงแหน มรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติที่บรรพบุรุษได้สร้างสมไว้ให้<br>3. ให้ประชาชนในชุมชน เยาวชน ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะใช้รณรงค์จนเกิดการรับรู้ และเป็นวิถีชีวิตที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน<br>4. มีกิจกรรมประเมินผลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขวิธีการสร้างการเรียนรู้ที่สามารถสร้างการซึมซับแนวทางการพัฒนาเชิงอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน |

| แนวทาง | การดำเนินงาน |
|---|---|
| **ค. การส่งเสริมกิจกรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น** | กิจกรรมและวิถีชีวิตเป็นมรดกที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Heritage) ได้แก่ ประเพณี อาหาร การแต่งกาย ภาษา เทศกาล คติความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น จะต้องมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยองค์ความรู้จากประชาชนและนักวิชาการในท้องถิ่น มีการค้นคว้าเผยแพร่และสืบทอดอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ ฟื้นฟูงานเทศกาลต่าง ๆ เพื่อได้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม |
| **ง. การส่งเสริมคุณภาพชีวิต** | จัดให้มีบริการสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และธุรกรรมบริการที่ครบสมบูรณ์สำหรับผู้อยู่อาศัยในย่านเมืองเก่าและนักท่องเที่ยวทุกเพศวัย ที่สะดวกต่อการเข้าถึงและไม่จำเป็นต้องเดินทางไกลออกนอกบริเวณเมืองเก่า การจัดบริการรวมทั้งระบบการรักษาความปลอดภัยและป้องกันอัคคีภัย เป็นความจำเป็นเพราะภายในบริเวณเมืองเก่ามีสภาพการอยู่อาศัยที่มักจะหนาแน่น และถนนเส้นทางสัญจรที่ค่อนข้างคับแคบ |
| **จ. การป้องกันภัยคุกคามจากมนุษย์และธรรมชาติ** | 1. คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมืองสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดระเบียบหรือระงับยับยั้งกิจกรรมการพัฒนาก่อสร้างที่จะเป็นผลกระทบต่อโบราณสถานและแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม เพื่อป้องกันกรณีการพัฒนาสิ่งก่อสร้างที่บดบังโบราณสถาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาบนที่ดินของทางราชการหรือวัด ซึ่งมีเอกสิทธิ์ไม่ต้องผ่านการตรวจสอบของหน่วยงานควบคุมการก่อสร้างท้องถิ่น<br>2. จัดตั้งกลุ่มเฝ้าระวัง โดยอาศัยการประสานงานกับเครือข่ายนักเรียน นักศึกษาและนักวิชาการท้องถิ่น เพื่อช่วยติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาที่กำลังเกิดขึ้นในพื้นที่ใกล้เคียงกับโบราณสถานและแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม<br>3. จัดให้มีการศึกษาปัญหาความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ วางแนวทางแก้ปัญหาเพื่อป้องกันรักษาแหล่งศิลปวัฒนธรรม จัดวางระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ |
| **ฉ. การประหยัดพลังงานด้านการสัญจรและสภาพแวดล้อม** | 1. การขาดแคลนเส้นทางสัญจรที่เหมาะสมสำหรับคนเดินและจักรยาน ทำให้ผู้คนต้องอาศัยรถยนต์และจักรยานยนต์มากขึ้นเป็นวงจรต่อเนื่อง ควรส่งเสริมพัฒนาทางเดินเท้า การใช้จักรยานและพาหนะทางเลือกในย่านเมืองเก่า เพื่อลดการใช้ยานพาหนะที่ใช้เชื้อเพลิงและสร้างมลภาวะ<br>2. นำระบบกระบวนการธรรมชาติและสภาพภูมิประเทศมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนเมืองเก่า การเปิดช่องมองภูมิทัศน์และปลูกต้นไม้สร้างร่มเงาจะช่วยให้เกิดการไหลเวียนของกระแสอากาศ ลดอุณหภูมิและความชื้น เพิ่มสภาวะความสบายในบริเวณ |

| แนวทาง | การดำเนินงาน |
|---|---|
| **ช. การดูแลและบำรุงรักษาอาคารและสาธารณูปการ** | 1. ปัจจุบันสิ่งก่อสร้างในย่านเมืองเก่ามีข้อจำกัดต่อความต้องการใช้ประโยชน์สำหรับชีวิตประจำวัน การต่อเติมโดยขาดการพิจารณาความเหมาะสมอาจเป็นการทำลายคุณค่า การปล่อยให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพอาคารและสิ่งก่อสร้างเป็นผลกระทบต่อคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรมทั้งของตัวอาคารหรือสิ่งก่อสร้างนั้นและบริเวณแวดล้อม<br>2. ขยายบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นในคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมือง ในการดูแลมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อลักษณะทางกายภาพที่สำคัญของสิ่งก่อสร้างในย่านเมืองเก่า และส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาสภาพภายนอกของอาคารอย่างต่อเนื่อง โดยเลือกใช้วัสดุก่อสร้างที่มีลักษณะคล้ายหรือสอดคล้องกับของเดิมมากที่สุด หรือส่งเสริมให้มีการนำวัสดุก่อสร้างของเดิมกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด |

### 4.2 แนวทางสำหรับเขตพื้นที่ (Zoning)

พิจารณาจากเขตพื้นที่ (Zoning) 2 ประเภทพื้นที่ ซึ่งสามารถเลือกนำไปใช้ปฏิบัติตามความเหมาะสำหรับแต่ละพื้นที่ ประกอบด้วย

#### 4.2.1 พื้นที่หลัก

| แนวทาง | การดำเนินงาน |
|---|---|
| **ก. ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน** | 1. ลดการใช้ประโยชน์ที่ดินในส่วนไม่จำเป็นในเขตพื้นที่ศาสนสถาน<br>2. ที่ดินของรัฐและเอกชนให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นหลัก ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อหัตถกรรม การท่องเที่ยว พาณิชยกรรม การอยู่อาศัย ศาสนสถาน สถานศึกษา สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค สาธารณูปการ นันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น |
| **ข. ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม** | รักษาสภาพแวดล้อมโดยกำหนดความสูง สัดส่วนพื้นที่ว่าง (Open Space Ratio) ขนาด ลักษณะ แบบ รูปทรง ฯลฯ ของอาคารให้สอดคล้องและกลมกลืนหรือไม่ทำลายแหล่งโบราณสถานในพื้นที่ พิจารณาการใช้วัสดุและสีของอาคารเพื่อสร้างบรรยากาศการเข้ามาถึงบริเวณสำคัญของเขตพื้นที่เมืองเก่า |
| **ค. ด้านระบบการจราจรและคมนาคมขนส่ง** | 1. ส่งเสริมให้มีทางเดินเท้า และการสัญจรด้วยยานพาหนะขนาดเบาเพื่อลดมลภาวะ เช่น รถจักรยาน รถลากจูง เป็นต้น<br>2. ลดปริมาณจราจร ห้ามรถบรรทุกหนักและรถขนาดใหญ่เข้าสู่พื้นที่<br>3. จำกัดการก่อสร้างลานจอดรถขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นมลภาวะทางสายตาที่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมเมืองเก่า |

| แนวทาง | การดำเนินงาน |
|---|---|
| **ง. ด้านการพัฒนาภูมิทัศน์** | 1. สร้างเส้นทางต่อเนื่องระหว่างตำแหน่งองค์ประกอบเมือง โบราณสถาน และพื้นที่เปิดโล่งในเมือง โดยจัดให้มีทางคนเดิน จักรยานหรือพาหนะขนาดเบา<br>2. จัดทางคนเดินที่ปลอดภัย พร้อมอุปกรณ์สาธารณูปโภคอำนวยความสะดวก เช่น โคมไฟ ม้านั่ง ถังขยะ ป้ายบอกทาง ฯลฯ |

### 4.2.2 พื้นที่ต่อเนื่อง

| แนวทาง | การดำเนินงาน |
|---|---|
| **ก. ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน** | 1. ลดการใช้ประโยชน์ที่ดินในส่วนไม่จำเป็นในเขตพื้นที่ศาสนสถาน<br>2. ที่ดินบนแนวกำแพงเมืองและคูเมือง จะต้องฟื้นฟูพื้นที่ขอบให้เห็นชัดเจน โดยลดบทบาทการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือหากมีการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อเนื่อง ควรกำหนดลักษณะที่แสดงความเป็นพื้นที่ขอบให้เด่นชัด<br>3. ที่ดินของรัฐและเอกชนให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อหัตถกรรม การท่องเที่ยว พาณิชย-กรรม การอยู่อาศัย ศาสนสถาน สถานศึกษา สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค สาธารณูปการ นันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น และต้องส่งเสริมพื้นที่หลัก |
| **ข. ด้านอาคารและสิ่งแวดล้อม** | 1. พิจารณาวางข้อกำหนดความสูงและแนวถอยร่นอาคาร รวมทั้งขนาดมวลอาคาร เพื่อรักษาสัดส่วนที่เหมาะสมของขนาดอาคารที่ไม่ทำลายแหล่งโบราณสถานในพื้นที่และพื้นที่หลัก<br>2. พิจารณาการใช้วัสดุและสีของอาคารเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในเขตพื้นที่เมืองเก่า<br>3. พิจารณาการใช้ประโยชน์อาคารเก่าที่ยังคงสภาพหรือสามารถฟื้นฟูได้ในกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการเรียนรู้และการท่องเที่ยว |
| **ค. ด้านระบบการจราจรและคมนาคมขนส่ง** | 1. สร้างที่จอดรถในตำแหน่งที่เหมาะสม เป็นจุดเปลี่ยนระบบการสัญจรเข้าถึงยังพื้นที่หลักและส่วนอื่น ๆ ของเมืองเก่า เพื่อลดจำนวนรถยนต์ที่จะเข้าไปสร้างความคับคั่งของการจราจร รวมทั้งผลกระทบด้านมุมมองและเกิดมลภาวะในพื้นที่เมืองเก่า<br>2. ส่งเสริมให้มีทางเดินเท้าและการสัญจรด้วยยานพาหนะขนาดเบา เช่น รถจักรยาน รถลากจูง เป็นต้น<br>3. แนวถนนที่สร้างทับอยู่บนแนวกำแพงเมืองหรือคูเมืองเดิม ควรมีสัญลักษณ์แสดงถึงสิ่งก่อสร้างในอดีต สร้างตำแหน่งจุดหมายตาที่ตำแหน่งประตูเมืองเดิม หรือป้ายชื่อที่สื่อความหมายถึงแนวกำแพงเมืองหรือคูเมืองเดิม |

| แนวทาง | การดำเนินงาน |
|---|---|
| **ง. ด้านการพัฒนาภูมิทัศน์** | 1. เส้นทางหลักเข้าสู่เมืองเก่า ควรสร้างเอกลักษณ์และจุดหมายตาที่ระบุการมาถึงย่านเมืองเก่า รวมถึงการเปิดมุมมอง (Vista) ตามแนวเส้นทางการสัญจรเข้าสู่บริเวณย่านเมืองเก่า<br>2. ปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่ตามแนวเส้นทางเข้าสู่เมือง พัฒนาภูมิทัศน์ สร้างร่มเงาตามแนวถนน ทางเท้า สร้างจุดหมายตา โดยเลือกพันธุ์ไม้ที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของเมืองเก่า หรือที่เป็นต้นไม้ประจำจังหวัด เช่น<br>● เชียงใหม่ - ต้นทองกวาว (Flame of the Forest) Butea monosperma kuntze<br>● ลำปาง – ต้นขะจาว Holoptelea integrifolia (ROXB.) Planch<br>● พิษณุโลก – ต้นปีบ Millingtonia hortensis L.f.<br>● กำแพงเพชร – ต้นสีเสียดแก่น Acacia catechu<br>● ลพบุรี – ต้นพิกุล (Bullet Wood) Mimusops elengi Linn.<br>● นครราชสีมา (พิมาย) – ต้นสาธร Millettia leucantha kurz. Var. buteoides (Gagnap)<br>● นครศรีธรรมราช – ต้นแซะ Callerya atropurpurea (Wall.) Schot<br>● สงขลา – ต้นสะเดาเทียม (Indian Walnut) Azadirachta Jacob excelsa<br>3. ป้ายโฆษณาและป้ายกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่ไม่เหมาะสม เป็นปัญหาต่อทัศนียภาพ ควรจำกัดขนาดและรูปลักษณ์ของป้ายประเภทต่าง ๆ ส่งเสริมการออกแบบป้ายที่ดีมีเอกลักษณ์ด้วยการประกาศเกียรติคุณ<br>4. เปลี่ยนวัสดุพื้นผิวจราจรให้มีสีและสัมผัสที่แตกต่างจากถนนทั่วไป เพื่อให้รู้สึกถึงการมาถึงเมืองเก่า<br>5. จัดให้มีอุปกรณ์สาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกและมีเอกลักษณ์ของเมืองเก่าแต่ละเมือง |

# คณะอนุกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในพื้นที่เมืองเก่า ภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า

| | |
|---|---|
| 1. รองศาสตราจารย์ ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ | อนุกรรมการและที่ปรึกษา |
| 2. นายมานิตย์ ศิริวรรณ | ประธานอนุกรรมการ |
| 3. นายเฉลิมศักดิ์ วานิชสมบัติ | รองประธานอนุกรรมการ |
| 4. เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | อนุกรรมการ |
| 5. ผู้แทนสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ | อนุกรรมการ |
| 6. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ | อนุกรรมการ |
| 7. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ | อนุกรรมการ |
| 8. ผู้แทนสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว | อนุกรรมการ |
| 9. ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท | อนุกรรมการ |
| 10. ผู้แทนกรมธนารักษ์ | อนุกรรมการ |
| 11. ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง | อนุกรรมการ |
| 12. ผู้แทนกรมศิลปากร | อนุกรรมการ |
| 13. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง | อนุกรรมการ |
| 14. ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง | อนุกรรมการ |
| 15. ผู้แทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย | อนุกรรมการ |
| 16. ผู้แทนสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ | อนุกรรมการ |
| 17. ผู้แทนสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม | อนุกรรมการ |
| 18. ผู้แทนสมาคมนักผังเมืองไทย | อนุกรรมการ |
| 19. นายสุวิชญ์ รัศมิภูติ | อนุกรรมการ |
| 20. นางนิศานาท สถิรกุล | อนุกรรมการ |
| 21. รองศาสตราจารย์ เอกรินทร์ อนุกูลยุทธธน | อนุกรรมการ |
| 22. ผู้แทนชุมชนที่เกี่ยวข้องโดยความเห็นชอบของประธานอนุกรรมการ | อนุกรรมการ |
| 23. เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | อนุกรรมการและเลขานุการ |
| 24. เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |
| 25. เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม | อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

# คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าลำปาง

| | | |
|---|---|---|
| 1. | นายสักเสริญ รัตนชัย | อนุกรรมการที่ปรึกษา |
| 2. | ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง | ประธานอนุกรรมการ |
| 3. | รองผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง | รองประธานอนุกรรมการ |
| 4. | โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดลำปาง | อนุกรรมการ |
| 5. | ธนารักษ์พื้นที่ลำปาง | อนุกรรมการ |
| 6. | ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 7 น่าน | อนุกรรมการ |
| 7. | เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดลำปาง | อนุกรรมการ |
| 8. | ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 ลำปาง | อนุกรรมการ |
| 9. | นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง | อนุกรรมการ |
| 10. | นายกเทศมนตรีนครลำปาง | อนุกรรมการ |
| 11. | นายกเทศมนตรีเมืองเขลางค์นคร | อนุกรรมการ |
| 12. | นายภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์ | อนุกรรมการ |
| 13. | นายสุรพล ดำริห์กุล | อนุกรรมการ |
| 14. | นายสุรัตน์ วรางค์รัตน์ | อนุกรรมการ |
| 15. | นายประสงค์ แสงแก้ว | อนุกรรมการ |
| 16. | นายประดิษฐ์ สรรพช่าง | อนุกรรมการ |
| 17. | นายอุดมศักดิ์ ศักดิ์มั่นวงศ์ | อนุกรรมการ |
| 18. | หัวหน้าสำนักงานจังหวัดลำปาง | อนุกรรมการและเลขานุการ |
| 19. | วัฒนธรรมจังหวัดลำปาง | อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |
| 20. | ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง | อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

# รายชื่อผู้ดำเนินโครงการฯ
# สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
# และกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

**ที่ปรึกษา**

| | | |
|---|---|---|
| 1. นางมิ่งขวัญ วิชยารังสฤษดิ์ | | เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม |
| 2. นางสาวอาระยา นันทโพธิเดช | | รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม |
| 3. นางอุษา เกียรติชัยพิพัฒน์ | | ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม รักษาราชการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม |

**คณะกรรมการกำกับดูแลโครงการ**

| | | |
|---|---|---|
| 1. นางกิตติมา | ยินเจริญ | หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ |
| 2. นางสุกัลยา | ปัณฑะจักร์ | หัวหน้ากลุ่มงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม |
| 3. นางสาวกรพินธุ์ | พยัคฆประการณ์ | นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ |
| 4. นางสาวกนกกาญจน์ | โกติรัมย์ | นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ |
| 5. นางสาววรนิจ | ไกรพินิจ | นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ |

## รายชื่อคณะผู้ศึกษา
## บริษัท ซินครอนกรุ๊ป จำกัด

**ส่วนบริหารโครงการ**

| | | |
|---|---|---|
| 1. นายวิทูร | ตันธนาโชติ | หัวหน้าโครงการ |
| 2. นางปราณี | ตันธนาโชติ | ผู้ประสานงานโครงการ |

**ส่วนศึกษาโครงการ**

| | | |
|---|---|---|
| 1. นายฉันทฤทธิ์ | วิโรจน์ศิริ | ด้านผังเมือง |
| 2. นานฉัตรศิริ | ธรรมารมณ์ | ด้านผังเมือง |
| 3. นางสาวพิณทิพย์ | ศรีอ่อน | ด้านสถาปัตยกรรม |
| 4. นายยศธนา | วรวุฒางกูร | ด้านสถาปัตยกรรม |
| 5. นางปราณี | ตันธนาโชติ | ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสังคม-มนุษยวิทยา |
| 6. นายบรรจง | ประจำ | ด้านสารสนเทศภูมิศาสตร์ |
| 7. นางสาววิภารัตน์ | กันทสังข์ | เลขานุการโครงการ |
| 8. นายธรรธวุธ | ฉิมมาลี | ผู้ช่วยเลขานุการโครงการ |